

AUTOŘI DĚKUJÍ ZA NÁPADY A PODPORU:

Johnu Clarkeovi
Eddie Solowayovi
Jimu Wellsovi

Patu Walkupovi
Donnu Edwardsovi

Cherry Grove Center, Gaston, Oregon, U.S.A.
Yamnuska Centre, Seebe, Alberta, Canada
George Williams College, Williams Bay, Wisconsin, U.S.A.

A DALŠÍM, KTERÍ PŘISPĚLI DO TOHOTO SOUBORU:

Scottu Schrageovi
Helene Quarton Phelpsové
Judy Utzigové
Tomu Sitronovi

ZVLÁŠTNÍ PODĚKOVÁNÍ PATŘÍ ZA TRVALOU PODPORU TĚMTO SPONZORŮM:

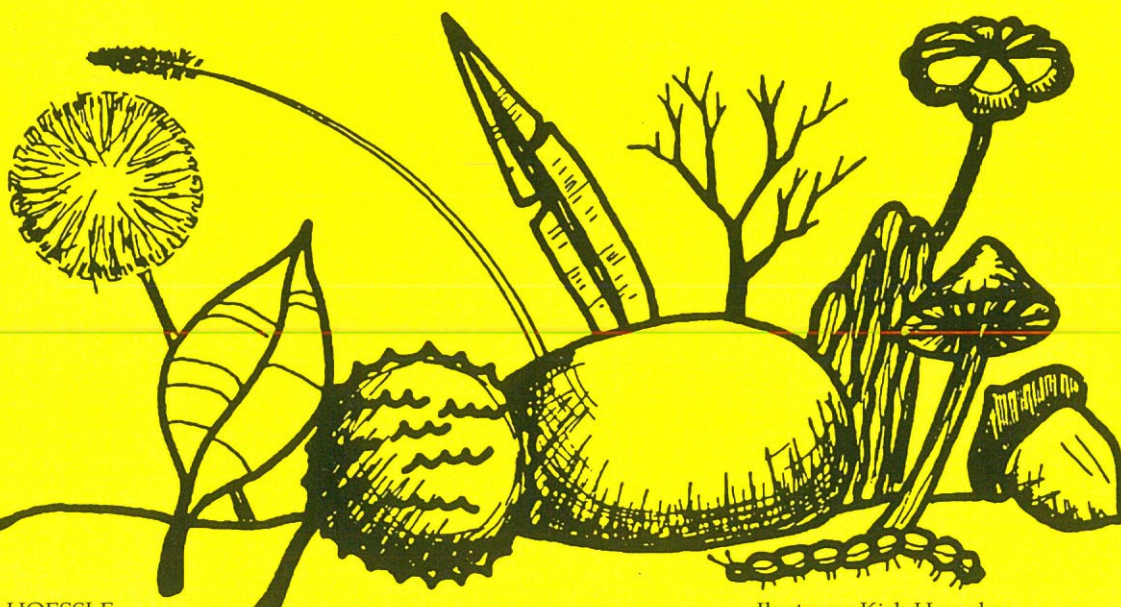
Shaw Arboretum, Gray Summit, Missouri, U.S.A.
Schuylkill Valley Nature Center, Philadelphia, Pennsylvania, U.S.A.
Yamnuska Centre, Seebe, Alberta, Canada

Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

KOUZLO ZEMĚ

Procházky po Zemi, při kterých se lidské smysly setkávají se světem přírody.

KIRK HOESSLE
STEVE VAN MATRE

Ilustrace: Kirk Hoessle
Připravil: Steve Van Matre
Překlad: Petra Snížková, Lenka Preňková

ISBN: 0-917011-26-9

1. vydání v českém jazyce 2013

Tisk této publikace byl realizován v rámci projektu „Ekovýchova v Českém ráji“ (CZ.1.07./1.1.00/14.0128), jehož nositelem je Středisko ekologické výchovy Český ráj. Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

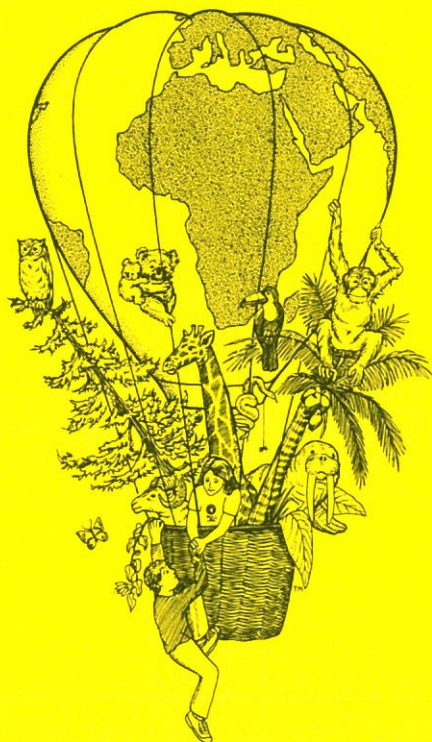
Poděkování tvůrcům české verze:

Středisko ekologické výchovy Český ráj tímto děkuje všem, kteří se v letech 2010 – 2013 podíleli na implementaci programu Strážci Země, jehož součástí je i publikace Procházky po Zemi, do českého prostředí. Velké díky si zaslouží jak překladatelé, tak grafik, kteří měli nelehký úkol. Výsledky jejich práce jsou velmi zdařilé. Vážíme si také nabídnuté pomoci od Evy Svobodové, která v tomto období lektorovala program Strážci Země přímo v Arizoně pod vedením Bruce Johnsona a Mika Mayerse. Děkujeme za její rady a tipy. Speciální poděkování patří PhDr. Janu Činčerovi, PhD., pod jehož vedením probíhala evaluace a byly tak získány první výsledky ze sběru českých dat. Díky jeho odborným znalostem a cenným zkušenostem s Výchovou o Zemi se program Strážci Země realizuje i v České republice.

Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

UÝCHOVA O ZEMI JE

proces, který pomáhá lidem žít
lépe, harmoničtěji a radostněji
s přírodou kolem nás.

VÝCHOVA O ZEMI JE... označení pro výjimečný postup, který má lidem pomoci posílit jejich porozumění a uznání naší planetě a systémům života na Zemi. Je to cesta, která nás nasměruje a naladí zpět na přírodu a k přírodě. Děje se tak poznáváním světa našimi vlastními smysly a porozuměním tomu, jaké je naše místo na tenké vrstvičce života na Zemi.

Náš vztah k přírodě může být jedinečný – může to být vztah, který pramení z pocitu harmonie, prožívání krásy a uvědomění si procesů na Zemi. Programy Výchovy o Zemi tkví v samém jádru objevování takového vztahu. Je to kouzelná cesta.

VÝCHOVA O ZEMI JE ... proces, který pomáhá lidem vybudovat porozumění, uznání a harmonický vztah k Zemi a životu na ní.

VÝCHOVA O ZEMI JE... alternativa k přístupu „pojďte za mnou – utvoříme kruh“, který je obvyklý pro výchovu v přírodě. Soustředí se na kouzlo objevování, na nadšení a zaujetí. Rozhodně se nejedná o často lhotejné a nucené sbírání přírodnin, diskutování o nich či jejich pojmenovávání. Aktivity založené na pracích Steva van Matre (*Acclimatization, Acclimatizing, Sunship Earth, Strážci Země, a Earth Education: A New Beginning*) jsou použitelné pro kohokoliv bez ohledu na věk.

Prostředky používané ve Výchově o Zemi, jako jsou Procházky po Zemi, jsou jedním z druhů aktivit, které jsme vytvořili. Každý z prostředků je navržen tak, aby lidem přispíval k vybudování jejich vztahu k přírodě. Kromě Procházek máme ještě několik dalších kategorií prostředků: aktivity, které zprostředkují Ponořující prožitky (*Immersing Experiences*), Pojmová setkání (*Conceptual Encounters*), Pojmové cesty (*Conceptual Paths*), Objevitelské párty (*Discovery Party*), Skupinové výlety (*Group Journeys*), aktivity založené na prožití si samoty a několik dalších. Aktivity v každé kategorii splňují určitou sadu kritérií, které je odlišují od ostatních.

VÝCHOVA O ZEMI JE ... víc, než jen hrstka smyslových technik rozsypaných podle chuti do směsice dalších aktivit environmentální výchovy. Ve Výchově o Zemi klademe trojnásobný důraz: na posílení ekologických konceptů, na zintenzivnění smyslů a vnímání a na poskytování příležitostí pro samotu. Program Výchovy o Zemi formuje soustředěný vliv i jemné odhalování, sdílený zážitek i individuální reflexi. Klade důraz na porozumění hlavou i srdcem. Snaží se budovat stálý a sílící osobní vztah k přírodě.

INSTITUT PRO VÝCHOVU O ZEMI JE ... nezisková vzdělávací organizace. Od svého založení v roce 1974 je Institut tvořen mezinárodní sítí jednotlivců i organizací, které spojuje zájem o Výchovu o Zemi – její cíle, principy i programy.

Podnětem ke vzniku organizace byly nadšené reakce tisíců lidí, kteří četli knihy *Acclimatization* and *Acclimatizing*, účastnili se Aklimatizačních programů nebo četli články v *National Geographic „Dotek přírody“*. IEE (*The Institute for Earth Education*) je uznána jako nezisková organizace ve Spojených státech amerických, která platí povinné daně, ale její individuální dárci jsou zproštěni daně z poskytnutých finančních příspěvků. Tyto příspěvky na podporu organizace mohou být zahrnuty do počítatelných daňových položek.

Ve snaze vytvářet a zavádět nové programy Výchovy o Zemi nabízí Institut řadu workshopů a tréninkových kurzů, poskytuje také konzultace pro všechny, kdo se zajímají o možnosti zahájení projektů Výchovy o Zemi a připravuje další prostředky a aktivity Výchovy o Zemi. Publikace a materiály Výchovy o Zemi (*Acclimatization, Earth Education: A New Beginning, Sunship Earth, SUNSHIP III, Rangers of the Earth, The Earth Speaks, Strážci Země a Procházky po Zemi*) mohou být objednány u Institutu.

6) Procházky po Zemi jsou dobrodružství, nejedná se o znalostní kvíz. Nehrajte prosím s vaší skupinou hru „Ano/Ne“. Dotazům dejte prostor až na konci cesty. Během procházek byste měli aktivity provádět, ne o nich mluvit.

7) Řekněme si upřímně! Procházky v přírodě jsou pro většinu lidí nudné. To je také důvod, proč na ně lidé příliš nechodí. Musíte se sami pro tuto aktivitu nadchnout. Lidé se učí lépe, když je zaplaví adrenalin. Vy samotní jste klíčem k jejich motivaci!

Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

PROCHÁZKY PO ZEMI

**jak používat
tyto aktivity**

PROCHÁZKY PO ZEMI

Procházky po Zemi jsou neobyčejným dobrodružstvím, při kterém se setkáváme s rozmanitostí a divy přírody. Jedná se o příjemný a osvěžující způsob, jak se přiblížit přírodě. Důraz je kladen na opětovné probuzení smyslu jednotlivce a zostření otupeného vnímání.

Procházka po Zemi je pojímána jako řada čtyř až šesti zvláštních činností, které jsou zorganizovány tak, aby vytvořily přirozeně plynoucí cestu. Délka celé procházky by měla trvat přibližně tři čtvrtě hodiny až hodinu a čtvrt. Jejím cílem je zprostředkovat pouze počáteční kontakt s přírodou. Jedná se o nový způsob, jak se dívat na již známé věci, a také by mělo jít o zajímavé seznámení s věcmi doposud nepoznanými.

Na procházce by se měli účastníci seznámit s jemností přírody - světem, který mají pod nohama, zázraky často přehlíženými a miniaturními divy, které si málokdy uvědomují. Lektor, který vede takovouto vycházku, je pouhým průvodcem, nesmí se stát ústředním bodem. Ústředním bodem je vždy příroda, která nás obklopuje. Ačkoli lektor uvádí aktivitu a snaží se pomoci s jejím úspěšným zakončením, důraz je kladen zvláště na průběh aktivity a na sdílení mezi osobami, které se jí účastní.

Stejně důležitý, jako provádění aktivity samé, je způsob, jakým lektor organizuje jednotlivé aktivity dohromady, a jak je propojuje. Lektor nemůže jen říci: „Pojďte za mnou, teď bude následovat další aktivita“, nebo „Dobře a teď si dáme další aktivitu“. Musí se předem zamyslet nad návaznostmi a zabudovat je rovnou do aktivit samotných. A tak jsou účastníci přirozeně vedeni od jedné činnosti ke druhé tím, jak procházka postupuje. Bylo by ideální, kdyby si na konci cesty účastníci řekli, že prošli jedním velkým dobrodružstvím a že čas jim utekl jako voda!

PŘÍPRAVA NA CESTU

Zde je několik tipů na přípravu procházky. Podnikněte rychlou obhlídku prostoru, kudy trasa povede. Rozhodněte se, které aktivity pro tuto procházku vyberete. Pamatujte, že čtyři až šest činností je až dost. Pokud nastane situace, že budete potřebovat v rámci procházky přesun z místa na místo, vyberte si takovou aktivitu, která vám to přirozeně umožní; tzv. „chodící aktivity“. Aktivity si promyslete tak, aby na sebe přirozeně navazovaly od konce jedné k začátku další aktivity. Pokuste se vyhnout trhanému přístupu „zastavit a jít“ jako při klasické procházce. Možná bude potřeba vytvořit trochu „lepidla“, abyste mohli plynule přecházet mezi jednotlivými aktivitami. Během přípravy můžete na závěr svou procházku pojmenovat, např. „Dotek přírody“, „Pocity z lesa“, „Svět zázraků“. Ale nezapomeňte prosím říci účastníkům, že se jedná o Procházku po Zemi.

Upozornění! Tyto aktivity jsou cíleně vytvořeny pro formát Procházek po Zemi. Pokud se budou používat náhodně rozptýlené mezi jiné aktivity, nebo jednotlivě odděleny od ostatních, jejich výsledný efekt bude pravděpodobně nižší. Místo abyste je používali ve špetkách jako koření, pokuste se prosím vytvořit ucelenou Procházku po Zemi.

Jsme přesvědčeni, že je to vzájemně propojený celek, který pohromadě funguje lépe, než jeho oddělené části. Určitě s námi budete souhlasit – poté co sami takovou vycházku povedete.

OBECNÉ POKYNY

1) Procházky po Zemi, které se původně nazývaly „Tichá cesta“ (*Acclimatizing*, str. 59 – 73), by měly splňovat stejná pravidla pro správné učení, která se týkají ostatních prostředků Výchovy o Zemi (*Sunship Earth*, p. 29-30).

2) Procházky po Zemi by měly splňovat následující kritéria:

- zaměření na svěží, inovativní způsob prožívání bohatství přírody
- zahrnutí krátkých strukturovaných aktivit
- zdůraznění seznámení se s přírodním světem způsobem, který se neomezuje na pouhé pojmenování a diskutování
- používání integračních metod, které účastníky plně zapojují a umožňují jim tak plynulé přecházení z jedné aktivity do druhé

- propojení smyslového vnímání, sdílení zážitků a aktivity, během kterých se můžeme vcítit do druhých
- požadavek na lektora, aby stanovil jednotný charakter vycházky, než aby pouze prováděl jednotlivé aktivity

3) Procházky po Zemi nejsou náhradou jiných druhů procházek; jsou jejich alternativou. Pokud představíte svou procházku a její očekávaný přínos předem, účastníci budou vědět, do čeho jdou.

4) Procházka po Zemi by měla začínat právě tam, kde se účastníci s lektorem potkají a končit v místě, kde se rozloučí. Pamatujte! Každý účastník musí mít během procházky aktivní roli, nejsou zde žádní pozorovatelé.

5) Procházky po Zemi by obvykle neměly vyžadovat žádnou přípravu přímo v terénu. Lektor s sebou nosí vše potřebné. Ve skutečnosti byste nejvíce času měli strávit přípravou materiálů doma. Každý malý zádrhel může narušit celkový dojem. Doporučujeme vyzkoušet si předávání instrukcí i použití pomůcek nanečisto, aby během procházek proběhlo vše hladce. Snažte se zaujmout! Pro účastníky jste svým způsobem kouzelník.

KOUZLO ZEMĚ – MODELOVÁ VYCHÁZKA Č. 2

účastníci zakončí procházku tam, kde začala

PŘÍPRAVA

+ Oznamte účastníkům, kde se s vámi mají setkat. Vyberte si místo poblíž Palečkova údolí.

Předstírejte, že je dnes již zítřek.

PALEČKOVŮ ÚDOLÍ

STRÍPKY DUHY

Řekněte: „Jé, podívejte ... tamhle je duha!“

PIDILIDÍ ZAHRÁDKY

Pozvěte svoji skupinu na promítání. Nejprve si musí sehnat „lístky“ a pak se s vámi setkat na nedaleké mytíně.

PODZEMNÍ SVĚT

PROMÍTÁNÍ Z LISTÍ

Začněte: „Dejte pozor, abyste nezašlipli Žlobíka“

KOUZLO ZEMĚ – MODELOVÁ VYCHÁZKA Č. 1

účastníci zakončí procházku tam, kde začala

PŘÍPRAVA

+ Oznamte účastníkům, kde se s vámi mají setkat (vyberte místo poblíž, kde je poblíž zřejmá přírodní vůně, třeba jako ostrůvek květin).

Ukažte účastníkům taneční divadlo. Vysvětlete jim, že dnešní představení je naplánováno na dnešní odpoledne.

ŠKRÁBNI A PŘIVONĚNÍ

Výberte kartony a řekněte:

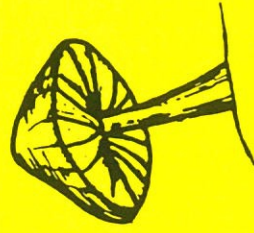
„Tam, kam teď jdeme, tohle už potřebovat nebudete.“

Sejdeme se tamhle pod keřem-tam je totiž vstup do podzemního světa“.

VĚTRNÍ TANEČNÍCI

Nenápadně opusťte divadlo a nechte větrné tanečnický připravit se na další vystoupení. Řekněte: „Po skončení představení jde spousta lidí posedět do restaurace. Nás čeká něco lepšího, než je večere. Před námi je přímo hostina plná doteků.“

DESATERO DOTEKŮ

PŘEDSTAVY

PODZEMNÍ SVĚT

Zepněte se: „Měly byste někdy možnost spatřit malebný výhled? Je to skvělý pohled!“

Nechte účastníky jít zpět samotné a potichu. Požádejte je, aby po cestě hledali další „malebné výhledy“

ŠKRÁBNI A PŘIVOŇ – POKYNY

POMŮCKY:

- 1 kostička barevné houby pro každého z účastníků (vždy pouze dvě stejné barvy)
- 1 starožitně vypadající lahvička obarvené vody, o objemu 1 litr

OBECNÉ POZNÁMKY:

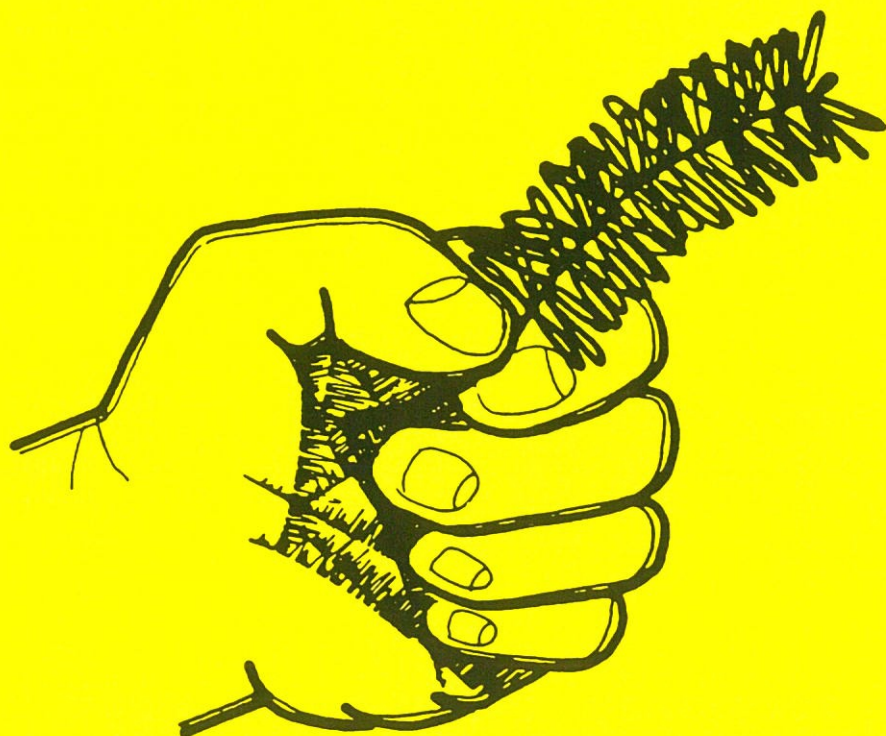
1. Nastříhejte několik barevných hub na mytí nádobí na kostičky o velikosti cca 2,5 cm.
2. Tato aktivita nejlépe funguje jako chodící aktivita, při přesunu z místa na místo.
3. Nezapomeňte účastníky upozornit na to, aby přírodniny zbytečně nepoškozovali.

Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

ŠKRÁBNI A PŘIVOŇ

ŠKRÁBNI A PŘIVOŇ

„Přivoňte si“, nabízí Honza dětem snítku máty. „Některé vůně, jako je například tato, najdete v přírodě velmi snadno. Tato vůně zůstává výrazná po dlouhou dobu. Ale většina přírodních vůní je schována pod povrchem, v tom, z čeho pocházejí. Vůně prostě čekají, až budou moci vystoupit na povrch a budou objeveny vnějším světem. „Takže, zkusíme najít některé z těchto vůní. Známe dobrý způsob, jak je objevit. Říká se mu Škrábni a přivoň.“

„Většina přírodních vůní čeká hned pod povrchem, a tak stačí jen malé škrábnutí nehtem do povrchu přírodniny, aby se vůně mohla uvolnit,“ ukazuje Honza.

„Potom musíte rychle čichat, než vůně vyprchá. Některé vůně zmizí rychleji, než je vůbec stačíme ucítit, protože se z přírodnin neuvolňují dostatečně dlouho na to, abychom je zachytili. A některé jsou tak nevýrazné, že je vůbec neucítíme. Abychom překonali tyto problémy, pomůžeme si speciálním lapačem vůní.“

Honza vyndá z připravených pomůcek starožitně vypadající lékárnickou lahvičku ze světle modrého skla. V ní jsou 2,5 centimetrové kostičky houby na mytí nádobí namočené v „tajemném roztoku“ (jedná se o obyčejnou vodu smíchanou s kapkou potravinářského barviva). Tyto kostičky jsou lapače vůní. Potřebujeme jednu pro každého účastníka.

Kostičky mají různé barvy a jsou maximálně dvě stejně barevné.

„Tyto lapače byly ponořeny ve speciálním roztoku po dlouhou dobu a mají tak velkou moc. Pokaždé, když chcete ucítit nějakou přírodní vůni, naneste si malé množství roztoku pod nos. Tím udržíte vůni tak dlouho, abyste ji mohli alespoň trochu vnímat.“

„Tímto způsobem teď dojdete támhle k tomu velkému stromu, kde se potkáme. Můžete se dotýkat a vonět ke všemu – rostlinám, kořenům, hlíně a dokonce i ke kamenům. Během cesty si vyberte svou nejoblíbenější přírodninu. Spousta výborných věcí pro tento účel se schovává u země, nebojte se pro ně sehnout.“

„Než začnete, mám pro vás důležité upozornění,“ připomíná Honza. „Škrábni a přivoň‘ neznamená zničit přírodní okolí. Chovejte se prosím ohleduplně ke všemu, co budete očíhávat!“

Když všichni dorazí k velkému stromu, Honza požádá účastníky, aby vytvořili dvojici s tím, kdo má stejnou barvu lapače vůní. Páry potom pošle, aby si společně prošly zpět svou trasu a ukázaly si své oblíbené přírodniny.

VĚTRNÍ TANEČNÍCI – POKYNY

POMŮCKY:

žádné

OBECNÉ POZNÁMKY:

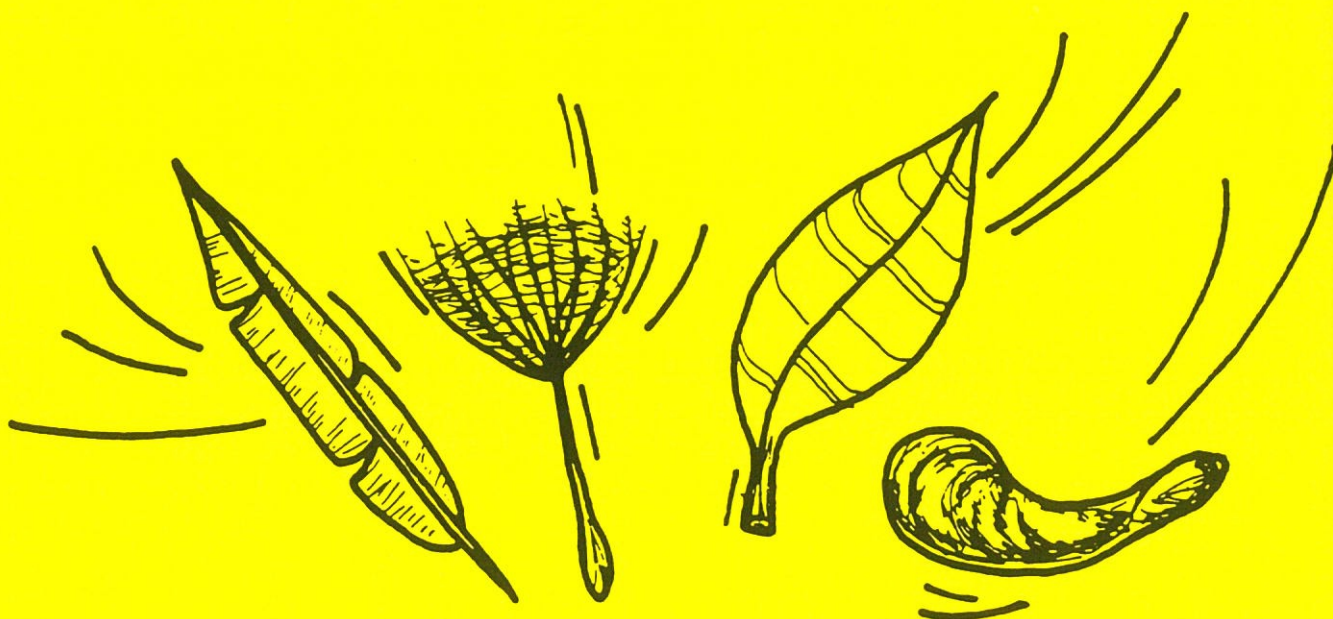
1. Projděte si cestu dopředu a najděte si vyvýšené místo vhodné pro jeviště – pařez, kládu, velký kámen atd. I další podobné vyvýšené objekty mohou být použity jako improvizované jeviště.
2. Pokud není v dosahu vhodné místo, může být jeviště vytvořeno tak, že přilepíte ke klacku lepicí páskou kolíček na prádlo. Ke kolíčku přivažte provázek, v místě kde se mačká pro uvolnění stisku (zubů). Tanečníka vložte mezi zuby kolíčku. Tyč, na které je kolíček připevněn, zvedněte do výšky. Ten, kdo uvádí svého tanečníka, zatáhne za šňůrku a tím uvolní tanečníka k letu.
3. Pro tuto aktivitu není nutné, aby foukal vítr.

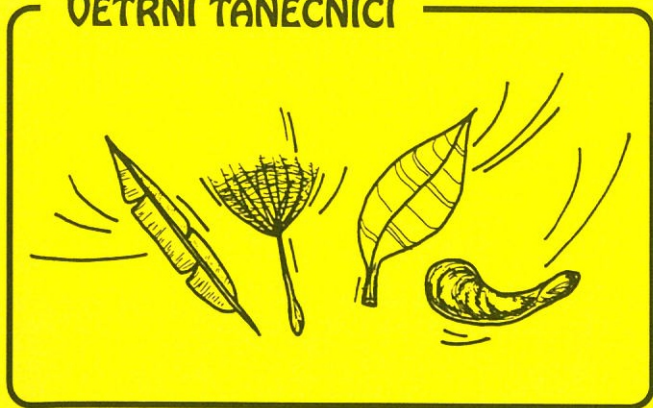
Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

VĚTRNÍ TANEČNÍCI

VĚTRNÍ TANEČNÍCI

„Teď půjdeme společně do divadla“, říká Simona.
„V tomhle divadle budeme všichni zároveň herci i obecnstvem! Vidíte tam tu mýtinu a na ní velký pařez? To je divadlo, kde ožívají lesní tanečníci. Říká se jim „Větrní tanečníci“ a na dnešní odpoledne mají naplánované představení.“

„Kdo jsou to ti Větrní tanečníci?“ zeptá se kdosi.

„Tak,“ pokračuje Simona, „jsou to malé věci kolem nás, které dokáže roztančit vítr. Jsou to lehké přírodní předměty, které samy poletují už při malém závanu větru a samy pak dotančí zpět na zem, když vítr foukat přestane. Chcete si nějaké najít?“

„Ano, ale dneska vůbec nefouká,“ říká jeden z účastníků.

„Dobrá poznámka,“ řekne Simona „ale tanečníci jsou tu, i když vítr nefouká. Ve skutečnosti vlastně nemají kam jít. Můžou se zachytit ve škvírách stromů, uvíznout pod něčím, nebo prostě jen tak leží na zemi a čekají na další příležitost zatančit si. Mohou tančit jedině tehdy, když fouká vítr, nebo když jim do tance někdo pomůže.“

„Pojďte se podívat, jestli nějaké najdeme a pomůžeme jim dát se do tance! Nemůžu vám říct, kde přesně je máte hledat. Mohou být všude. Až uvidíte něco, o čem si budete myslet, že by to mohl být větrný tanečník, vyzkoušejte ho. Zvedněte ho ze země a vyhoďte ho do vzduchu, ať může tančit. Když bude padat, jakoby ladně tancoval, můžete si být jistí, že jste našli toho pravého. Budete-li bedlivě sledovat, jak tanečník tančí, uvidíte roztočivé pohyby. Někteří padají ve spirále a točí se dokola. Jiní se ladně snášejí k zemi, poletují, nebo mění směry nahoru a dolů, jako na horské dráze. Další jakoby skákali padákem nebo se pomalu šinuli k zemi.“

Pak Simona řekne: „Najděte co nejvíce šikovných tanečníků. Potom z nich vyberte jednoho, který se vám nejvíc líbí, který dělá ty nejneobvyklejší pohyby. A zapamatujte si, jaké pohyby dělá, abyste nám ho mohli co nejlépe představit. Já budu také hledat. Hledejte cestou k našemu divadlu. Až se tam i s našimi tanečníky sejdeme, představení začne.“

Hledání začíná. Všichni prozkoumávají cestu k divadlu, hledají své tanečníky a testují jejich schopnosti. Jedná se o mnoho věcí: listy, tenké větvičky, semínka, pírká, chmýří rostlin, suchá stébla trávy a podobně. Nakonec si každý vybere svého oblíbeného tanečníka a všichni se sejdou na mýtině.

„Teď nadešel čas tanečního představení,“ říká Simona.
„Vysvětlím vám, co budeme dělat. Po jednom budeme vyhazovat naše tanečníky do vzduchu, abychom je mohli všichni sledovat.“ Simona všechny požádá, aby si postupně stoupli na jeviště (pařez atp.). Před vystoupením každý představí svého tanečníka a popíše jeho pohyby. Protože Dášin tanečník vystoupí jako první, stoupne si Dáša na jeviště.

„Dámy a pánové,“ uvádí vystoupení, „ráda bych vám představila svého tanečníka. Jmenuje se pan Okouzlující. Okouzlující trénuje své vystoupení již mnoho let a specializuje se na taneční sestup ve spirále.“

Potom vyhodí Dáša svého tanečníka (stočený list) do vzduchu a tanec začíná. Padající lístek se pohybuje velmi ladně. Diváci nadšeně tleskají. Je to pěkné divadelní vystoupení. Všichni se vystřídají v představování svých tanečníků a publikum pokaždé bouřlivě aplauduje.

Na konci celého představení pokyne Simona směrem ke skupině, aby šli všichni k ní. Teď tanečníky necháme tam, kam dotancovali. Až přijde příští vítr, budou připraveni na další vystoupení.

DESATERO DOTEKŮ – POKYNY

POMŮCKY:

1 karton na vajíčka pro skupinku tří účastníků

OBECNÉ POZNÁMKY:

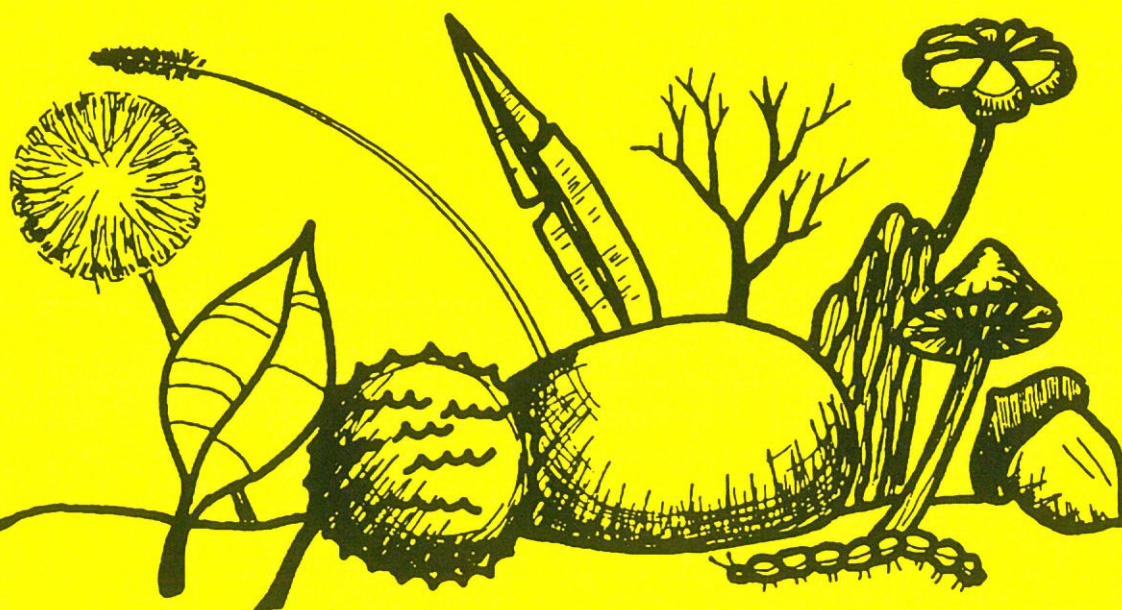
1. Přemalujte kartony na vajíčka, tak abyste zakryli originální tisk. Velkým písmem pak přes ně napište slovo „DOTEKY“. Malým písmem napište na spodní část kartonu slova označující protikladné vlastnosti.
2. Kartony otevřete a naskládejte na sebe, aby se vám lépe přenášely. Nechte je schované v batohu či tašce, až do začátku této aktivity.
3. Pro lepší prozkoumání předmětů v kartonu povzbuzujte účastníky k tomu, aby se jich dotýkali, přiložili na tvář a očichali.

Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

DESATERO DOTEKŮ

DESATERO DOTEKŮ

„Od rána až doposud jsme se pokoušeli vnímat svět přírody našima očima, ušima a nosem,“ začíná Bohouš. „Nyní zkusíme několik takových doteků lapit. Jde přesně o deset doteků.“

Bohouš pak vytáhne něco, co vypadá, jako obyčejné kartony na vajíčka naskládané na sebe. Víčko každého z nich je pomalováno tak, aby zakrylo původní nápisy. Místo nich je uprostřed napsáno slovo DOTEKY. Bohouš rozdělil účastníky do skupinek po třech a pro každou skupinu má jeden karton. „Kartony na vajíčka?“ podiví se kdosi.

„Ne,“ řekne Bohouš, „tohle nejsou kartony na vajíčka, to jsou kartony na doteky! Tady má každá skupinka svůj karton. Máte je proto, abyste do nich nasbírali deset zvláštních doteků. Sami objevíte, že všechno v přírodě je na dotyk jedinečné, ale máme tu co do činění s tajemstvím. Potom se Bohouš nakloní nad děti a vysvětluje, co tím myslel. Tentokrát ale šeptá.

„Na spodní straně vašich kartonů jsou dvě tajná slova, která popisují vždy dva protikladné doteky. Znamenají opačné struktury věcí. Pečlivě strážte svá tajná slova, aby je nikdo neviděl. Zkuste v oblasti mezi touto pěšinkou a támhle tím shnilým kmenem hledat a nasbírat deset doteků, které mají strukturu, jež označují vaše tajná slova. Jednoduše je dejte do svého kartonu, na místo, kde jsou popsány, a vraťte se na toto stanoviště, až budete mít karton zaplněný.“

Kartony jsou rozdány a děti se dívají na dno, aby si přečetly svá tajná slova. Jsou to slova typu: hrubý a hebký, slizký a suchý, trnitý a chmýřovitý, ostrý a tupý, měkký a tvrdý, porézní a hutný, hladký a drsný atd. Pak odejdou skupinky do lesa, aby naplnily svoje kartony.

„Například k drsnému povrchu kůry stromů může přiřadit výraz „hrubý“, slimák je vhodný zástupce pro slovo „slizký“ a kámen pro slovo „tvrdý“. V přírodě se vyskytuje

množství nejrůznějších povrchů, které lze vnímat hmatem a které můžeme přiřadit ke každému z tajných slov tak, abychom přišli na to, jaké vlastnosti mají tyto pětice společné.

Když se všichni vrátí s naplněnými krabicemi, ujistí se Bohouš, že jsou všechny bezpečně zavřené, aby nebyl prozatím vyrazen obsah žádné z nich. Následně spojí vždy dvě skupinky dohromady, aby se vzájemně pochlubily svými úlovky.

„Tak a teď si ve vaší velké skupině vyměňte kartony a dávejte pozor, aby se nikdo zatím nedíval dospod na kouzelná slova. Můžete krabice otevřít a dotýkat se předmětů, které jsou v nich uloženy. Zkuste přijít na to, jaké protikladné struktury zastupují. Přičichněte k některým z nich, abyste je mohli intenzivněji vnímat. Schválně, jestli přijдете na to, které kouzelné slovo zastupují. Když si myslíte, že správné slovo znáte, můžete se podívat na spodní stranu kartonu.“

Pomocí hmatu prozkoumávají účastníci všechny předměty v každé z polovin kartonu a hádají tajné slovo. Někteří tipují přesně, jiní jsou velmi blízko. Hlavním cílem této aktivity je naučit se vnímat přírodniny, které nás obklopují.

Nakonec Bohouš všechny požádá, aby zase vrátili svých deset doteků zpět do světa přírody. Upozorní je také, že v přírodě má každý předmět svůj tajemný dotek.

PODZEMNÍ SVĚT – POKYNY

POMŮCKY:

- 1 dentální zrcátko pro každého účastníka
- 1 cvrččí cvrlikátko pro každého účastníka

OBECNÉ POZNÁMKY:

1. Dentální zrcátka jsou k dostání ve zdravotnických potřebách. (Barevný sklolaminát však také funguje.) Také si je můžete vytvořit pomocí přilepení malého kulatého zrcátka k zahnuté části ramínka.
2. Aktivitu uveďte velmi tichým tónem, zatímco se všichni shromáždí v malém, pokud možno přesně vymezeném prostoru.
3. Věnujte 6 až 8 minut na prozkoumávání Podzemního světa.

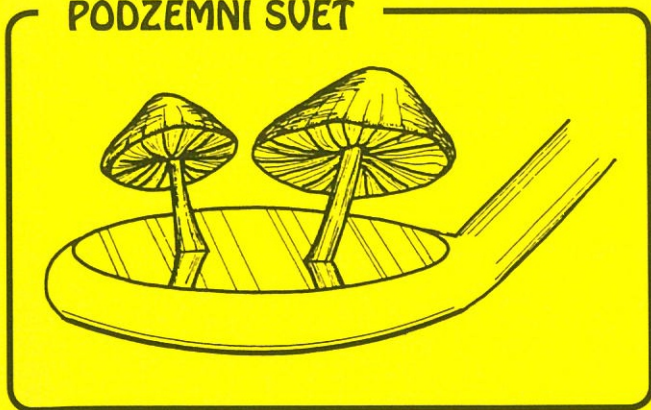
Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

PODZEMNÍ SVĚT

PODZEMNÍ SVĚT

Skupina se shromáždí na malé mytíně pod houštím. Libor, jejich lektor, jim právě řekl, že jsou u vchodu do podivuhodného a neobyčejného světa. Začne mluvit potichu tajemným tónem.

„Tento svět je tvořen spletitými vzory a úžasnými tvary. Jsou v něm temné oblasti a záhadní obyvatelé tajemných míst. Můžete v něm vidět věci, které lidské oko ještě nikdy nespátřilo, a prožít příběhy, o kterých jste neslyšeli. To všechno na vás čeká v Podzemním světě.“

„Podzemní svět? My půjdeme do Podzemního světa?“ ptají se děti.

„Ano, určitě půjdeme,“ odpovídá Libor. „Víte, Podzemní svět je vlastně neustále kolem nás, ale my jako lidé do něj nemůžeme nahlédnout bez dvou důležitých věcí. Za prvé potřebujeme speciální přístroj. Všichni jste určitě slyšeli o periskopu, kterým můžeme pozorovat okolní svět, pokud se nacházíme pod ním. Náš zmíněný přístroj se nazývá „dolukuk“. S ním můžeme pozorovat svět, který se nachází pod tím naším“.

Libor vytáhne dentální zrcátko a vysvětluje, jakým způsobem se používá jako „dolukuk“.

„Tento přístroj vám umožní pohled na věci, jak jste je nikdy předtím nemohli vidět. Jednoduše ho použijte k odrazu obrazu věcí pod námi, toho co je skryto v děrách a v temných koutech.“

Libor předvádí použití. Přidržíje dolukuk těsně pod lupeny houby. S jistotou se tak všichni mohou zblízka podívat, co má houba vespod. A žasnou.

„A to není vše z fascinujících pohledů, které na vás čekají,“ říká Libor. A nyní ta druhá důležitá věc, kterou potřebujete. Nemůžeme se vydat do Podzemního světa, jako obyčejní lidé. Musíme se přestrojit za cvrčky. Rychle, všichni si teď klekněte a dejte ruce na zem.

Dám vám kouzelný hlas cvrčka, který vám umožní navštívit Podzemní svět. V každém případě, až budete mít kouzelný hlas cvrčka, nemůžete už používat svůj lidský. Tak běžte do Podzemního světa, spusťte se na kolena a zkoumejte ho. Když objevíte něco skutečně výjimečného, přivolejte hlasem cvrčka ostatní. Až pak uslyšíte, že vás volám já hlasem cvrčka bez pauzy, bude to signál k návratu do našeho světa a sejdem se opět zde. Kouzlo hlasu cvrčka pak brzy skončí, a proto se musíte okamžitě vrátit, jinak by se mohlo stát, že už se nikdy do našeho světa nebudete moci vrátit.“

Libor rozdává cvrlikátka napodobující hlas cvrčka a poté, co si cvrčci vyzkouší své nové hlasy, odváží se z houští tiše vstoupit do Podzemního světa. Zázraky a divy Podzemního světa se jim otevírají napravo i nalevo. Pravidelný rytmus cvrččího cvrlikání ukazuje na časté sdílení nových objevů. Spodní strana houby, vnitřek tmavé dutiny, stonožka zespu a spousta dalších míst je bedlivě prozkoumávána.

Po chvíli, která se všem zdá krátkou (ve skutečnosti jde o 6 až 8 minut), uslyší nepřerušované cvrlikání, které vysílá Libor. Všichni vědí, že kouzlo brzy pomine a musí se okamžitě vrátit pod keře.

„Výborně! Stihli jste to jen tak tak!“ říká Libor při vybírání subskopů a cvrlikátek. „Jaké to bylo tam dole v Podzemním světě?“

Teď již lidskými hlasy si badatelé sdělují své zážitky z návštěvy Podzemního světa, světa zázraků a objevů.

PŘEDSTAVY – POKYNY

POMŮCKY:

1 šátek na zavázání očí pro každého účastníka
lano o délce 20 metrů

OBECNÉ POZNÁMKY:

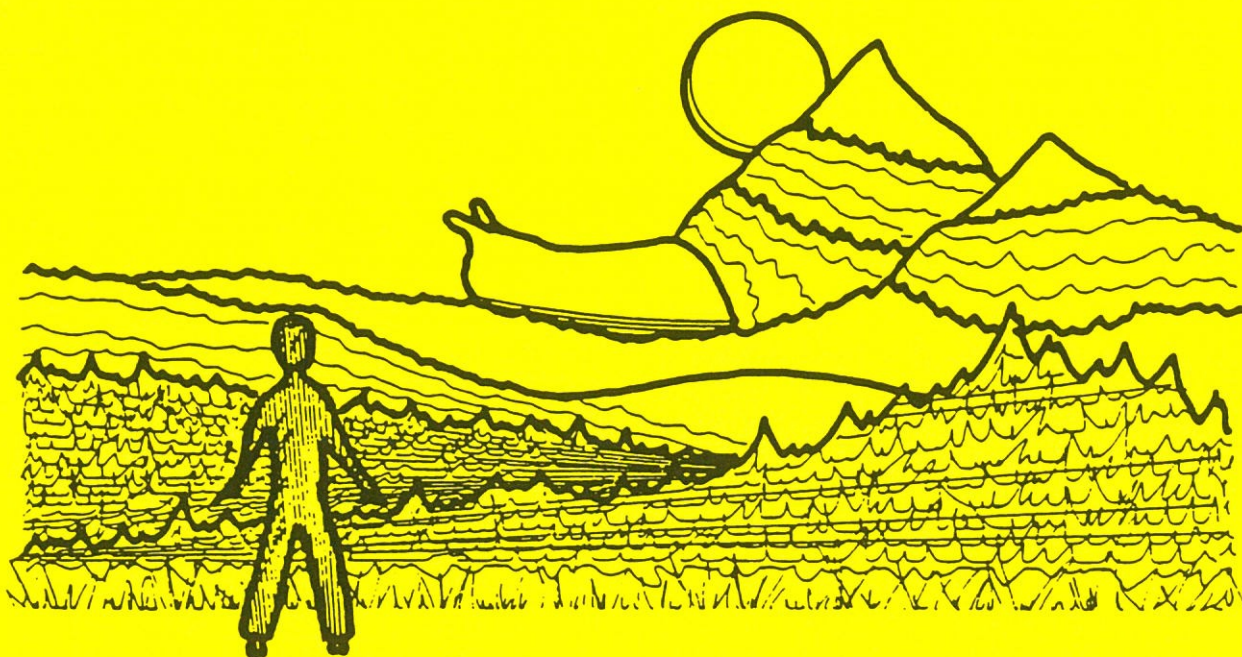
1. Prohlédněte si vybrané území předem a najděte vhodný kmen, pařez nebo balvan.
2. Veďte děti tak daleko (až 40 metrů), aby bylo místo výhledu uvěřitelné.
3. Popisujte předmět slovy, která se běžně používají k popisu krajiny.

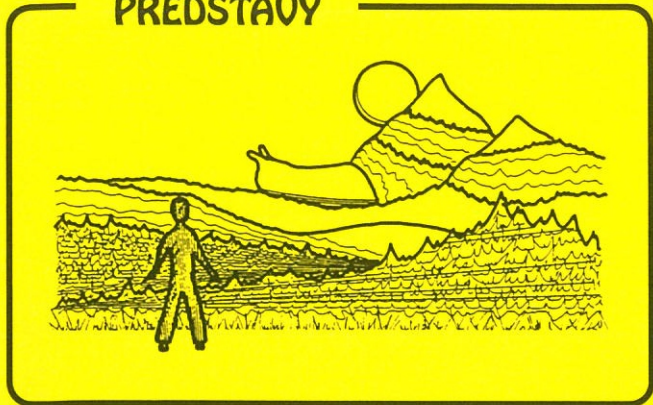
Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

PŘEDSTAVY

PŘEDSTAVY

David se zahledí do dálky. Je spokojený, že je na správném místě pro další aktivitu.

„Právě před námi,“ říká, „se rozprostírá neuvěřitelně krásná krajina. Pohled na ni nám doslova vyrazí dech. Někteří z vás se už určitě kochali pohledem na Obří důl v Krkonoších, možná i České středohoří a třeba i na západ slunce nad mořem. To co za chvíli uvidíte, je právě tak úchvatné. Je to pohled, který se nenaskytl mnoha lidem před vámi.“ Všichni se třesou nedočkavostí, ale David je drží ještě zpátky.

„Začneme tak, že tuto krajinu budete vnímat trošku jinak, než je obvyklé. Ve skutečnosti nevidíte ze začátku vůbec nic. Zavážu vám oči a dovedu vás poslepu k místu toho fantastického výhledu. Potom vám budu popisovat, co vidím a vy se pokusíte vytvořit obraz krajiny ve své myslí. Po chvíli si budete moci šátky sundat a porovnat svou představu se skutečností.“

Šátky jsou rozdány a každý si pečlivě zaváže oči. Účastníci se postaví do řady a David je požádá, aby se každý chytil lana. Asi po 40 metrech je dovede na místo vyhlídky. Tam se všichni posadí tváří k domnělé vyhlídce. (Ve skutečnosti před nimi není opravdový výhled, alespoň ne takový, jaký by každý očekával. Před skupinou leží ztrouchnivělý kmen porostlý lišejníkem.)

David popíše oslnivé panorama zaujatým hlasem, tak aby podnítil fantazii všech účastníků.

„Úžasné!“ začíná. „To je skutečně okouzující výhled. Vidím rozmanitou říši rostlin pokrývající úbočí protějškých svahů. Hustý porost je místy proktnutý pásem pastvin nebo lesními mýtinami. Některé připomínají pastviny, jiné jsou jen prázdnými místy. Na jedné straně kopce se zvedá příkrý sráz tvořený skalní stěnou. Zdá se mi, že v ní jsou jeskyně. Všiml jsem si také několika hluboko zaříznutých údolí mezi námi a horami. Určitě v nich žije divoká zvěř.“

Poblíž vidím také nějaké holé skály,“ pokračuje David a přitom se dívá na kámen vedle klády. „Divoce rostoucí vegetace přispívá k dramatičnosti celkové scény. Za vrcholky kopců lze zahlédnout daší část přírodních krás.“

Když je lektor přesvědčen, že všichni měli dostatek času udělat si v myslí představu o tom, co se před nimi otevře, dovolí účastníkům, aby si šátky sundali.

Poté, co si opět zvyknou na denní světlo, je slyšet zklamání:

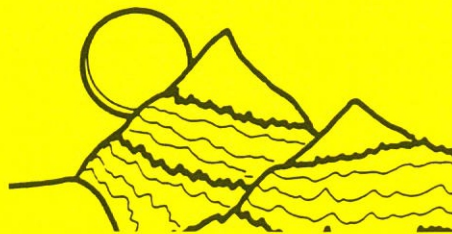
„Jé! Tys nás podvedl!“

„Nic takového tu není!“

„A co všechno to vyprávění o srázech a skalách?“

„Jen počkejte!“ snaží se David překřičet jejich protesty. „Rekl jsem vám, že to, co uvidíte, je fantastický pohled, který mnoho lidí ještě nikdy nespatriilo. A to je pravda, moji milí! Na tu kládu před vámi je stejně nádherný pohled, jako na cokoli jiného v přírodě. Teď přistupte blíž a pojdte se podívat, že má všechno, co jsem vám popisoval. Budete muset jít skutečně hodně blízko, abyste viděli všechny ty divy.“

Všichni obestoupí kládu a prozkoumávají detaily, o kterých slyšeli. Vzájemně si sdělují představy, které si utvořili ve svých myslích. Ve zmenšeném měřítku jim samozřejmě netrvá tak dlouho najít popisované divy, jak by tomu asi bylo, kdyby se jednalo o velké panorama.

PALEČKOVO ÚDOLÍ – POKYNY

POMŮCKY:

žádné

OBECNÉ POZNÁMKY:

1. Najděte vhodnou bránu do Palečkova údolí – může to být rozdvojený kmen stromu, prostor mezi dvěma balvany, pod ležící kladou, atd.
2. Jakmile do údolí vejdete, ujistěte se, že všichni jsou na všech čtyřech.
3. Dopřejte účastníkům pět minut, aby si mohli posedět na místě, které si vybrali.

Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

PALEČKOVO ÚDOLÍ

PALEČKOVO ÚDOLÍ

„Tohle je vstupní brána do Palečkovo údolí,“ říká Dan a ukazuje před sebe na strom, který má již od země dva kmeny. „Až jím prolezeme, začnou se dít tajemné věci.“

„Jaké tajemné věci?“ ptá se kdosi vzadu.

„No,“ pochybuje další, „co je tak úžasného na rozdvojeném stromu?“

„To není jen rozdvojený strom,“ pokračuje Dan. „Když projdete touto branou do Palečkovo údolí, začne na vás působit kouzlo a zmenšíte se najednou do velikosti palce!“

„A neděláš si legraci?“ vykřikne někdo.

„Pojďte se mnou, seznámíte se s úžasným novým světem.“ Dan vede skupinu ke stromu a těsně než vkročí do brány, otočí se a řekne: „Pamatujte si, jak tam vstoupíte, jste tak malí jako váš vlastní palec. Víte co, všichni teď zvedněte palec, to vám pomůže uvědomit si svou novou velikost.“

Dan vstoupí do údolí a okamžitě se skrčí na všechny čtyři. Jakmile další projdou bránou, ukazuje jim pohybem ruky, že musí udělat to samé. Brzy jsou všichni za bránou a na všech čtyřech. Dívají se kolem a vidí lišejníkem porostlé klády, kapradinové výtrusy, houby, několik balvanů, trsy trávy, rozházené listy. To všechno vystupuje těsně před jejich očima.

„Teď když jsme všichni tady v údolí, pojďme si najít místo k sezení – místo, kde bude každý sám a bude moci silně vnímat svět z blízkosti perspektivy někoho, kdo je velký jako palec.“

„Rozhlédněte se kolem sebe a najděte si nějaké pěkné místo k sezení. Použijte svůj palec k nalezení toho správného místa. Když najdete to pravé místečko, lehněte si k němu co nejbližší a představujte si, že se odtud díváte do Palečkova údolí. Vidíte, jak je tento svět odlišný, když ho vidíte z výšky vlastního palce?“

Účastníci bloumají údolím a hledají svá malá sedátka, „Palečkové“ se mohou usadit na houbě, polštářku mechu, výklenku v balvanu, kůře stromu, v jamce na povrchu kořene. Po dobu několika minut všichni vstřebávají tento nový svět.

Potom Dan řekne: „Ukažte někomu vaše sedátko. Podělte se s ostatními o pohled z místa, které jste si vybrali.“

Účastníci, kteří stále setrvávají na všech čtyřech, se tiše dělí o své zážitky. Pak je Dan připraví na návrat do skutečného světa.

„Nyní odejdeme stejnou bránou, kterou jsme sem vešli.“

Naposledy se rozhlédněte po Palečkovo údolí. Je to veliké nádherné místo, vidíte?“

PIDILIDÍ ZAHŘÁDKY

POMŮCKY:

1 čtvereček černé látky (30x30cm)

1 kukátko z tvrdého papíru pro každého účastníka, obarvené na zeleno

OBECNÉ POZNÁMKY:

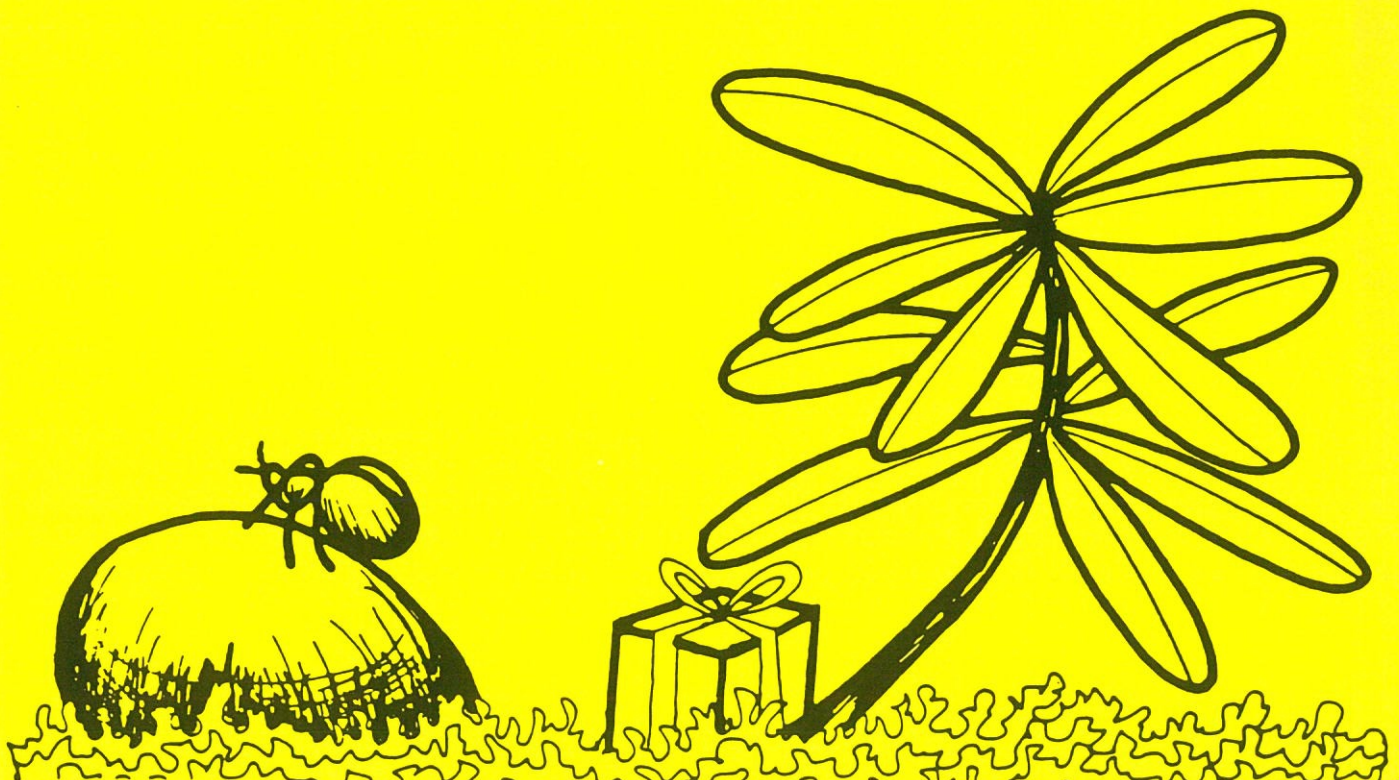
1. Před procházkou si najděte „zahrádku“. Látku na ni můžete umístit, zatímco se účastníci věnují předchozí aktivitě.
2. Začněte aktivitu hraným zklamáním nad tím, že jste o den propásli vstup do pidilidích zahrádek.
3. Neustále dávejte pozor na to, aby se účastníci na „zahrady“ dívali pouze kukátkem.

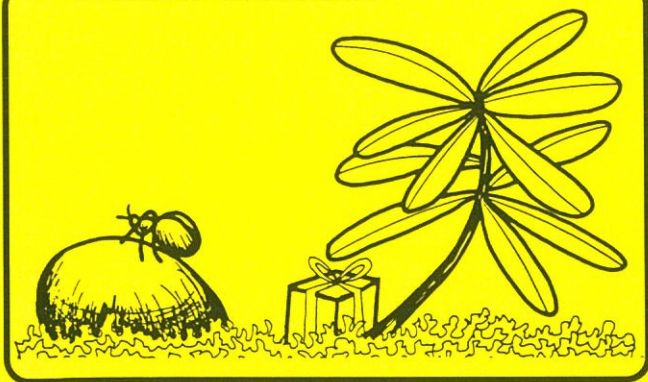
Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

PIDILIDÍ ZAHŘÁDKY

PIDILIDÍ ZAHŘÁDKY

„Ale ne! Propásli jsme to o jediný den!“ vykřikne Petra. „To je vážně škoda, protože pidilidí zahrádky jsou tak nádherné, že by je každý měl vidět. Bohužel jsou otevřeny pouze jednou do roka a to 14. dubna a dneska je 15. No, co se dá dělat. Snad příští rok.“

„Počkejte,“ volá jeden z účastníků. „Dneska je přece 14. dubna. Můžeš nám ty zahrady ukázat, ať už budou jakékoli.“

„Vidíte, má pravdu. Přece jen není pozdě a stihneme se na ně ještě podívat!“ říká Petra. „Něco vám o nich povím.“

„Možná někdo znáte trpaslíky z pohádky o Sněhurce. Jsou to malilinkatí lidé a jejich zahrady jsou také velmi malé. Ale nemusíte být zrovna v jejich zemi, abyste viděli jejich zahrady. Tyhle zahrádky můžete najít skoro všude kolem sebe, ale jsou otevřeny, jak už jsem říkala jen jednou v roce a to 14. dubna. Naštěstí vím, kde je najdeme. Pojdte za mnou.“

Petra vede skupinu lesem a po chvíli se zastaví u mechového paloučku, na kterém leží malý čtverec černé látky, který tam připravila už během předcházející aktivity tak, aby si ho nikdo nevšiml.

„Pod tímto úkrytem,“ vysvětluje Petra, „se nacházejí zahrádky pidilidí. Vy se k nim nemůžete přiblížit jen tak jednoduše. Zmizely by dříve, než byste na ně jen pohlédli! Tajemství tkví v tom, že musíte této zahrádce přinést dar. Tento dar musí být ta nejmenší věc, kterou dokážete najít, může to být to nejmenší semínko, nejdrobnější kamínek nebo nejtěšnější větvička. Teď běžte a hledejte právě takový malinkatý dárek a pak se s ním ke mně vraťte. Teprve potom můžeme do zahrádky nahlédnout a najít ta nejlepší místa, kam naše dary uložíme.“

Všichni se vydají hledat ty nejmenší věci. Je pozoruhodné, jak malé mohou věci vůbec být! Brzy jsou všichni shromážděni před zahrádkou, celý nedočkaví, co asi uvidí pod látkou.

Petra je požádá, vytvořily kolem zahrádky kruh. Všichni leží na břiše, asi tak metr od středu zahrádky. Jak roste napětí, připomíná Petra ještě jednu důležitou věc.

„Tyhle zahrádky jsou tak malé, že pokud chcete něco vidět, musíte použít speciální pidilidí lupy.“ Všem rozdá malá kukátka z tvrdého papíru a zdůrazní, že zahrádku je možné sledovat pouze těmito lupami.

Když jsou všichni připraveni, Petra konečně zahrádku odkryje. V zahradách jsou neuvěřitelné mechové mozaiky, lišejníky, houby, a kus načervenalé borovicové kůry. Jsou skutečně nádherné.

Petra povzbuzuje účastníky, aby svými miniaturními kukátkami hledali ta nejlepší místa pro připravené dary. Za několik minut najde každý to nejvhodnější místo.

Petra říká: „Předáme teď naše dary. Jeden po druhém se připlížíme do zahrad, popíšeme ostatním dar, který jsme přinesli a umístíme ho dovnitř. Nezapomínejte, všichni se díváme pouze skrz kukátka.“

Zahrádka je pak zahrnuta množstvím různých darů, jako žaludy, houby, malé peříčko, větvička, zrnko pšičky, list velikosti hrášku, šiška velikosti arašídu. Poté, co jsou všechny dary umístěny, si skupina naposledy obdivně zahrádku prohlédne.

Hned na to vyskočí Petra s výkřikem: „Co to slyším? Zní to jako malé nožky! Pidilidi přicházejí! Rychle! Musíme odejít, než sem dorazí. Vsadím se, že budou z našich dáreků překvapeni.“

Petra odvádí skupinu do vzdálenosti asi 20 metrů od zahrad. Tady zastaví a říká: „To byly zahrádky pidilidí. Teď už nemusíte čekat celý rok, abyste se na ně mohli podívat. Jak je jednou obdarujete, najdete je pak vždycky.“

PROMÍTÁNÍ Z LISTŮ – POKYNY

POMŮCKY:

1 rámeček představující „okénko“ diapositivu, který je vyrobený ze čtvrtky nebo kartonu, pro každého účastníka

OBECNÉ POZNÁMKY:

1. a) K přípravě rámečku na prohlížení listů potřebujete čtvrtku nebo karton. Vezměte kus čtvrtky, přehněte ji na půl a uprostřed, skrze obě vrstvy, vystříhnete otvor o velikost 2 x 2 cm. Všechny rámečky si očísľujte a na každý napište z jedné strany „Čelem k plátnu“.

b) Na výrobu rámečků můžete použít také desky formátu A4z recyklovaného papíru, které se používají na zakládání různých kopií a dokumentů. Desky rozstříhnete na půl a pak pokračujte úplně stejně, jako v předchozím bodě. Tímto způsobem se listy zasunou do rámečku snadněji.

Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

PROMÍTÁNÍ Z LISTŮ

PROMÍTÁNÍ Z LISTŮ

„Jste srdečně zváni na promítání,“ říká Jirka. „Vlastně se jedná o promítání, které jste ještě nikdy nezažili. Nebude se totiž konat ve tmavé místnosti, odehraje se v nasvíceném prostředí, jako třeba támhle,“ ukazuje na nedaleké místo mezi stromy. „Nečekejte ale, že vás na představení pustíme zadarmo. Jako vstupenku budete potřebovat list. Najděte ten nejkrásnější barevný list, jaký můžete najít, a setkáme se u mýtiny. Tam vám „lístky“ zkontroluji.“

Všichni se dají do hledání vhodných listů. Jirka se přesune k mýtině jako první, a jak hosté přicházejí, rychle kontroluje jejich vstupenky. Hosté si je pak nechávají u sebe.

„Ani jste si neuvědomili,“ říká Jirka, „že nedržíte pouze vstupenky, ale že jsou to také jednotlivé obrazy do našeho promítání. Něco tu mám, co vám z nich pomůže udělat skutečné obrázky.“

Jirka ukazuje skupině rámeček pro obrázky z listů. Je vyroben z kusu pevného papíru o rozměrech 20 na 10 centimetrů, který se pak přehne na půl tak, aby vznikl čtverec. Ve středu se vystřihne v obou vrstvách menší čtverec.

„Obrázek z listu vytvoříte tak, že vložíte list mezi vrstvy papíru. Pak si můžete prohlížet neuvěřitelnou krásu listů.“ Jirka rozdává diapositivy a účastníci do nich vloží své listy. Automaticky je každý zvedne proti světlu, aby si je prohlédl.

„Super,“ říká jeden.

„Je vidět všechny žíly a barvy!“ říká druhý.

„Je to tak, pomocí denního světla můžete rozzářit krásu listů. Nedívejte se však do slunce přímo, mohly by vás pak bolet oči. Světlo z okolní oblohy je dostatečné. A funguje to se všemi listy, čerstvými i dávno suchými, zelenými nebo hnědými, barevnými nebo bez barev, prostě dokud vyplňují prostor svých rámečků.“ Brzy jsou obrázky připraveny a představení může začít.

„Možná jste si všimli malého čísla v rohu vašeho rámečku. Označuje pořadí, ve kterém se váš obraz objeví v naší show. Abychom mohli začít s představením, musíme si stoupnout do kruhu podle pořadí čísel.“

Účastníci utvoří rychle kruh. Jirka pokračuje: „Teď vám ukážu nový způsob, jak zaostřit a prohlížet si obrazy. Zvedněte list proti obloze, zavřete jedno oko a podržte si list těsně před okem otevřeným. Potom pomalu oddalujte list od oka až do vzdálenosti, kdy se vám podaří zaostřit. Vidíte, co se stalo?“

Jak se list pohybuje směrem k nebi, promění se rozmazané světlo v jasný obraz. Barvy, žilky, neuvěřitelné vrásky se zvýrazní. Skupina odpovídá jednohlasným „Úžasné!“

„A je tu čas promítání. Teď si prohlédneme i obrazy ostatních. Až uslyšíte toto klapnutí, pošlete obraz, který držíte doleva. Použijte stejnou zaostřovací techniku na každý z obrazů.“

Lístky kolují. Když se opět vrátí ke svým vlastníkům, ozve se z několika úst: „Jé, tenhle je můj.“ Pak je jasné, že je konec představení. Nakonec Jirka navrhne, aby si každý vzal svůj list domů a vystavil si ho jako vzpomínku na jeden z velkých divů přírody – krásu listů.

STŘÍPKY DUHY – POKYNY

POMŮCKY:

- 1 sada barevných sklíček (výtvarné potřeby atd.)
- 1 barevný váček se zatahovacím provázkem

OBECNÉ POZNÁMKY:

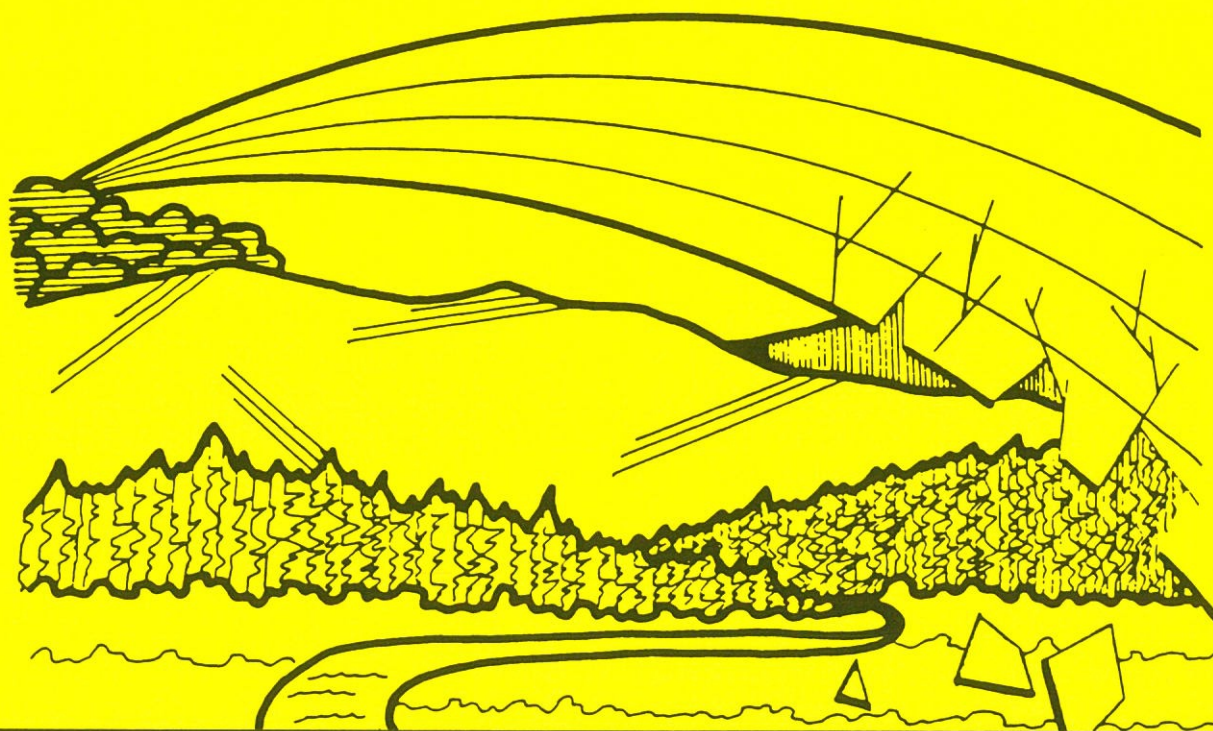
1. Vystříhnete barevné vzorky, tak aby každý měl jen jednu barvu.
2. Rozdejte dva až tři střípky každému z účastníků.

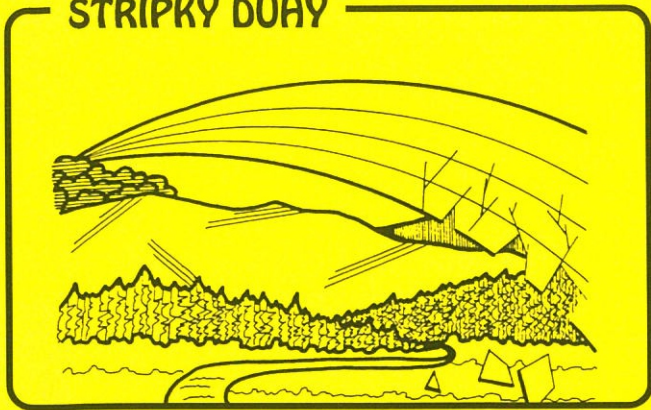
Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

STŘÍPKY DUHY

STŘÍPKY DUHY

„Podívejte, támhle je kousek duhy!“ křičí Eda a ukazuje do dálky.

Skupina se na něj nedůvěřivě podívá. Neprší, ve skutečnosti jasně svítí sluníčko. Ale Eda trvá na tom, že vidí v dálce kousky duhy.

„Támhle je další! Vidíte ji? Tam, kousek od země.“ K překvapení svých společníků Eda nadšeně ukazuje další kousky. Oni však nevidí nic než úplně obyčejný les.

„Kousek duhy? Já nic nevidím,“ kdosi řekne.

„Co tím myslíš? Nemůže být duha, na obloze není ani jeden mrak,“ přidává se další.

Když si je Eda jistý, že konečně vzbudil zájem celé skupiny, řekne: „Asi vám raději povím celý příběh, protože vidím, že ať se snažíte sebevíc, ty krásné kousky duhy nevidíte.“

„Minulý týden jsem se vydal na celodenní průzkum tohoto lesa. Poprchávalo, a jak jsem se blížil k domovu, znenadání z mraků vyrazilo sluníčko a vzápětí se objevila ta nejkrásnější duha, jakou jsem kdy viděl. Bylo v ní spousta červené, oranžové, zelené a modré. Bylo to tak úžasné, že jsem jen stál a zíral. Pak se ale stala divná věc. Duha se mi začala rozpouštět přímo před očima! Spadla prostě z nebe a roztránila se kolem mě na kousky. Rychle jsem se vzpamatoval a hodně jsem jich sesbíral, protože jakmile se dotkly země, okamžitě se rozplynuly. Tady je to, co jsem našel. Jsou to duhové střípky.“

Eda vytáhne z kapsy u bundy barevný váček. Je vyrobený z různobarevné příze a vypadá jako smotaná duha. Otevře ho a ukáže skupině sbírku střípků různých barev.

„Ty si to našel rozházené po zemi?“ pochybovačně se někdo zeptá.

„No...“ řekne Eda trochu omluvně „možná se mi jen zdálo, že duha spadla z nebe, ale tehdy jsem si najednou uvědomil, že duha není na nebi, jenom když prší. Duha je všude, dokonce i teď!“

„Chtěli byste takové kousky duhy vidět?“ ptá se Eda.
„Tady, vezměte si pár střípků duhy a zkuste kolem sebe najít něco, co má v přírodě stejnou barvu – cokoli, třeba kámen, list, rostlinu.“

Eda dá každému dva až tři střípky.

Jakmile obdrží každý svůj střípek, Eda radí: „Mohlo by vám pomoci, když budete střípek držet v natažené ruce. Používejte ho jako hledáček k nalezení stejné barvy. Když najdete něco, co má stejnou barvu, ukažte to dalším. Na to, abychom dokázali, že duha je skutečně všude, potřebujeme pomoc ostatních. Pojdme támhle k té mýtině, u které jsme začali, cestou hledejte a porovnávejte barvy se střípky.“

Hledači duhy se dávají v párech do pátrání. Objevují, že barvy střípků jsou shodné s těmi nejneuvěřitelnějšími věcmi a místy. Světle hnědý střípek je téměř stejný, jako kus kůry a část kamene. Tmavě rudý zase odpovídá barvě okraje listu a krovkám nějakého hmyzu a světle vínový je, k překvapení všech, stejně barevný, jako malý kvítek nebo drobná skvrna na kameni. To jsou nezvratné důkazy, že nás duha pořád obklopuje.

Eda došel na mýtinu jako první. Když se k němu ostatní připojí, vybere od nich střípky a říká: „Dobrá práce. Vidíte, duhu můžete vážně najít na všem, na co se podíváte.“

OKNO DO PŘÍZEMÍ – POKYNY

POMŮCKY:

Žádné

OBECNÉ POZNÁMKY:

1. Aktivitu uveďte nadšeným tónem.
2. Pokuste se nedávat objeveným drobným živočichům příliš podivná a rozdílná jména
3. S velkou skupinou můžete zkusit použít Fresnelovu čočku, abyste tvory lépe viděli.
4. Otevřete jen pět až šest oken, abyste respektovali soukromí podzemních obyvatel.
5. Neustále zdůrazňujte, že je to ojedinělá příležitost a upozorněte všechny, že by nikdy v budoucnosti neměli tato okna neuváženě otevírat.

Copyright © 2012
The Institute for Earth Education
ALL RIGHTS RESERVED
VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA

The Institute for Earth Education • Cedar Cove • Greenville WV 24945 • USA • <http://www.eartheducation.org>

OKNO DO PŘÍZEMÍ

OKNO DO PŘÍZEMÍ

„Haló! Dávejte pozor, kam šlapete! Mohli byste rozmáčknout Čeboraka!“ vykřikne Helena směrem ke skupince.

Všichni jsou trochu zmatení. Než můžou ale cokoli říct, Helena pokračuje.

„A kdo ví, kolik je Globulek na zemi pod vašima nohama, vid' Míšo. A to ani nemluvím o tom, že možná právě teď šlapete na Žlobíka. Proč bychom měli rozmáčet všechny obyvatele žijící v přízemí přírody!“

Všichni v úžasu zírají na lektorku a ona vysvětluje dál.

„Všechny tyhle podivné a různorodé bytosti – Čeborak, Globulka, Žlobík a mnoho, mnoho dalších si staví svá obydlí v přírodním přízemí. Ve skutečnosti existují miliony organismů, které žijí těsně na úrovni země. Faktem je, že při zemi žije více živočichů než nad zemí! Jsem vážně překvapená, že jste ještě nikdy neslyšeli o Globulkách, Čeboracích a Žlobíkách.“

„Uvěřím, až je uvidím,“ říká jeden ze skupiny.

„Dobře, tak já vám některé ukážu. Ale není to tak, že byste se mohli podívat kamkoli při zemi. Abyste je viděli, musíte se podívat zvláštním oknem do přízemí.“

„Počkej chvíli,“ někdo podotkne. „Tady ale žádná okna nejsou. Jsme uprostřed lesa.“

„Ale nebojte, jsou! Tady, ukážu vám je.“

Zavede je velmi tiše k velkému kameni.

„Tady,“ říká, „je okno do přízemí. Vše co musíme udělat, je zvednout tenhle kámen. Pak se můžeme podívat na ty, co žijí v přízemí. Je to něco jako okénko do neuvěřitelného světa pod našima nohama.“

„Všichni se skrčte, abyste mohli do okénka nakouknout, až ho otevřu. Buďte připraveni se pozorně dívat, hned jak okno nadzvednu. Někteří obyvatelé přízemí jsou velmi plaší a máme jen chvílička na to, abychom si je mohli prohlédnout.“

Brzy se všichni shromáždí tak, aby si vzájemně nepřekáželi ve výhledu, a Helena opatrně zvedne kámen. Hned na to se stonožka zavrtá mezi listy, červ se rychle schová do své díry a mravenci začnou splašeně běhat sem tam a chránit si svá vajíčka. Všichni to pozorují s velkým zájmem a nadšením.

A pak ho Helena uvidí. Je to jeden z těch nepatrných živočichů, kteří jsou k vidění velmi zřídka a jejich názvy zůstávají lidem utajeny.

„Tady je Žlobík!“ vykřikne Helena, upozorňující na divně vypadajícího tvora. „A tady je!“ křičí a ukazuje na malinkou bílou třesoucí se věc.

Skupinka je viditelně překvapená ze jmen živočichů.

„Haló, počkejte. To jsou jen ploštice!“ vykřikne někdo. Helena má samozřejmě připravenou odpověď. „Ale ploštice přece zní až moc obyčejně. Jsou to divná a nezvyklá stvoření, tak musí mít divná a nezvyklá jména. Proto jim říkám Čeborakové, Globulky nebo Žlobíci!“

„Takže tímto způsobem lze nahlédnout do přízemí,“ říká Helena, zatímco opatrně vrací kámen na původní místo. „Teď se projdeme kolem a zkusíme najít další okna do přízemí. Můžou to být kameny, klády nebo větší kusy kůry. Až nějaké najdeme, můžeme se k němu nenápadně přiblížit a nakouknout do něj. Hodně obyvatel přízemí cítí vibrace našich kroků a slyší zvuky našich hlasů. Musíme se proto snažit být co nejvíc potichu a jít po špičkách. Kdokoli z vás bude okno otevírat, dávejte pozor, abyste ho potom vrátili přesně do původní polohy. Bylo by vám snad příjemné, kdyby na vás někdo otevřel okno a nechal ho tak?“

Potom Helena navrhne, že otevřou jen dalších pět oken, aby respektovali soukromí obyvatel žijících v přízemí. Všichni souhlasí, že je to fér a začnou s hledáním dalších oken.

„Mimochodem,“ říká Helena, „můžete si ty, které uvidíte, pojmenovat vlastními jmény.“

Skupina pokračuje po špičkách lesem. Několik následujících minut hledají a otvírají další okna. Pozorovatel je mnoho a účastníci vymýšlejí bláznivá jména pro mnoho-nožky, stonožky, pavouky, různé druhy mravenců, myši, malé hady, drobné zelenobílé pupence, divně vypadající larvy a kukly, housenky, červy a tak dále. Existují miliony možností.

